

Årsberetning 2013

Fra Utsikten hotell. Foto: Janne Hersvik.

Kvinesdal kommune

Hovedtall og resultater for kommunens samlede økonomi og virksomhet

Rådmannens kommentarer:

Årsberetningen består hovedsakelig av den pliktige rapporteringen etter gjeldende lover og forskrifter med hensyn til økonomisk resultat, jfr. kommuneloven § 48 pkt. 5. En fyldig rapportering for tjenesteområdene vil fremkomme i årsrapporten. Delen hovedtallsanalyse tar utgangspunkt i de økonomiske oversiktene for driftsregnskapet, investeringsregnskapet og balansen.

Resultatene er vurdert i forhold til budsjettet og vesentlige avvik i forhold til dette vil bli forklart. Kommuneloven § 47-1pkt. sier at kommunestyrets bevilgninger i årsbudsjettet er bindende for underordnede organer.

Driftsregnskapet for 2013 er gjort opp med et regnskapsmessig mindreforbruk på 3,775 mill. Netto driftsresultat viser et positivt resultat på 17,536 mill. kroner, mot 5,75 mill. i 2012. Det er anbefalt at netto driftsresultat bør utgjøre minst 3 % av driftsinntektene. For Kvinesdal kommune utgjør netto driftsresultats andel av driftsinntektene 3,4 %.

Rådmannen foreslår å avsette 3,775 mill. av mindreforbruket til disposisjonsfondet. Driften gikk ikke i et mindreforbruk og det blir dermed ikke noe overførte bevilgninger, jfr. Sak K87/13. den 18.12.13.

Den økonomiske utviklingen:

Den økonomiske målsetningen fremover vil bli å oppnå et nettodriftsresultat på minimum 3 %. For å nå denne målsetningen må vi få ned utgiftene, og/eller øke inntektene, samt holde kontroll på veksten i driften.

Mindreforbruket bør avsettes til disposisjonsfondet slik at kommunen kan ha en buffer til å stå rustet mot uforutsette utgifter. Det bør derfor ikke legges opp til utstrakt bruk av fond fremover.

Anna Camilla Bruno Dunsæd
Rådmann

28.02.14

Innholdsfortegnelse

Hovedtallsanalyse:	4
Utviklingen i kommunens lånegjeld:	11
Avviksanalyse av driften:	12
Investeringsregnskapet	15
Balansen:	18
Likviditet	20
Likestilling og mangfold:	21
Utviklingen fremover	22

Hovedtallsanalyse:

HOVEDOVERSIKT DRIFT						
Driftsinntekter:	Noter		2 013	Opprinnelig budsjett 2013	Regulert budsjett 2013	2 012
600-619	1	Brukerbetalinger	16 502 342	15 529 036	15 729 036	15 816 985
620-670	1	Andre salgs- og leieinntekter	41 550 582	35 798 759	36 598 759	34 697 902
700-770	1	Overføring med krav til motytelse	73 810 390	47 274 240	54 431 240	76 865 364
800	1	Rammetilskudd	166 630 587	168 106 000	168 106 000	152 849 138
810	1	Andre statlige tilskudd	13 811 483	11 517 000	11 517 000	12 402 786
830-850, 880-890	1	Andre overføringer	1 519 000	-	-	992 000
870	1	Skatt på inntekt og formue	114 900 455	111 456 000	111 456 000	113 082 290
874	1	Eiendomsskatt	60 716 121	60 246 000	60 246 000	56 026 078
877	1	Andre direkte og indirekte skatter	29 487 899	29 317 000	29 317 000	28 923 369
SUM DRIFTSINTEKTER			518 928 859	479 244 035	487 401 035	491 655 912
Driftsutgifter:						
010-080, 160-165	1	Lønnsutgifter	271 649 457	245 599 300	254 374 014	257 665 572
090-099	1	Sosiale utgifter	72 356 460	72 903 672	69 302 946	65 554 868
100-285 -(160-165)	1	Kjøp av varer og tjenester som inngår i tjenesteproduksjonen	74 137 371	70 551 405	69 059 691	78 722 605
300-380	1	Kjøp av tjenester som erstatter kom. tjenesteproduksjon	33 797 244	29 085 853	30 585 853	30 695 044
400-490	1	Overføringer	43 767 875	40 635 900	41 928 900	45 965 201
590	1	Avskrivninger	20 827 761	23 000 000	23 000 000	22 269 820
690 + (290-790)	1	Fordelte utgifter	(1 153 121)	(1 150 000)	(1 150 000)	(1 228 715)
SUM DRIFTSUTGIFTER			515 383 047	480 626 130	487 101 404	499 644 395
Brutto driftsresultat			3 545 812	(1 382 095)	299 631	(7 988 483)

Brutto driftsresultat.

Brutto driftsresultat viser resultatet av den ordinære drift inkludert avskrivninger på varige driftsmidler. Resultatet gir uttrykk for kommunens evne til å betjene lånegjeld, evne til å finansiere deler av årets investeringer over driftsresultatet, samt evne til å avsette midler til senere års bruk. Brutto driftsresultat er i 2013 på 3,546 mill. Det er en positiv utvikling i forhold til regnskapsåret 2012. Det var budsjettet med 0,3 mill. i henhold til revidert budsjett. Årsaken til at brutto driftsresultat ble høyere enn budsjettet er på grunn av økte inntekter i forhold til budsjettet. Det er stort sett punktet "overføringer med krav til motytelse" som gjør det store utslaget. Det skyldes stort sett merinntekter av statstilskudd, refusjon sykepenger og refusjon foreldrepenger enn budsjettet.

Driftsinntekter:

Den viktigste finansieringen av kommunens drift er skatteinntektene og rammetilskuddet. Det er minimale forskjeller fra regnskap og budsjett på rammetilskuddet, skatt på inntekt og formue og eiendomsskatten. Rammetilskuddet og skatteinntektene er beregnet etter Børre Stolp modellen, korrigert for intern naturressursskatt. Eiendomsskatten på verk og bruk er beregnet etter sist taksering i 2010 og skattetall fra skattedirektoratet.

Inntektsutjevningen utjevner forskjeller i skatteinntekter mellom kommunene. Inntektsutjevningen for kommunene omfatter inntekts- og formuesskatt fra personlige skatteyttere og naturressursskatt fra kraftforetak.

Det er fire poster under sum driftsinntekter som vil bli kommentert siden disse har et avvik på over 10% fra regnskap til budsjett. Den første posten er:

«**Andre salgs og leieinntekter**» Her ligger kontoartene 620-670, de største avvikene er på artene 620 (salgsinntekter), det er havneavgifter på 0,9 mill. mer en budsjettet. Videre har vi arten 640 (tilkoblingsavgiften), det er tilkoblingsavgift på vann og avløp nede i sentrum som har fått inn nærmere 0,8 mill. mer enn budsjettet. Arten 650 (andre avg.pl.inntekter) her kommer brøyteinntekter og strøsand salg inn, det er og skatteoppkreverfunksjonen som vi utfører for Flekkefjord og delvis Sirdal som ligger inne i denne arten, men som det ikke har vært budsjett på. Det medfører ikke at det er uventet inntekter fordi de har motpost på utgiftssiden.

Posten “**overføringer med krav til motytelse**” her er avvik større enn 36 %. I 2012 regnskapet var avviket over 100%. Størsteparteten av avviket er statstilskudd, refusjon sykepenge og refusjon foreldrepenger. Disse er fortsatt underbudsjettet. Statstilskudd er underbudsjettet med 4,3 mill. Refusjon sykepenge har et avvik på 5 mill. og refusjon foreldrepenger på 3,3 mill. Refusjon fra andre kommuner et avvik på 4,8 mill.

Kommunens samlede inntekter økte nominelt med 5,6 % i forhold til 2012. Det tilsvarer en realvekst på 2,3 %, når det korrigeres for lønns- og prisvekst. Realveksten er her definert som nominell vekst fratrukket veksten i den kommunale deflator (pris- og lønnsvekst). Den kommunale deflatoren i 2013 er oppgitt til 3,3 prosent. Den er dekomponert i to deler, lønnsveksten ble 4 % (vekt 2/3), og prisveksten ble på 2% (vekt 1/3%).

Post «**andre statlige tilskudd**» avviket fra budsjett til regnskapet skyldes at kommunen har fått mer integreringstilskudd enn budsjettet.

Post «**Andre overføringer**» Denne er det ikke budsjettet på, den ligger under enheten kultur. Det er inntekter fra Fylkeskommunen som er spillemidler til skytebane, Årlia lysløype og feda kunstgressbane. Midlene er betalt ut til de forskjellige aktørene av kulturenheten.

Driftsutgifter:

Lønnsutgiftene inklusiv de sosiale utgiftene er den største utgiften kommunen har, den utgjør 70 prosent av de totale driftsutgiftene. De sosiale utgiftene består for det meste av pensjonskostnader og arbeidsgiveravgift.

Avviket på 6,2% i posten “**lønnsutgifter inklusiv sosiale utgifter**” må ses i sammenheng med posten “**overføring med krav til motytelse**”. Det vil si at økt refusjon sykepenge og foreldrepenger gir utslag i økt bruk av vikarer. Det gjelder mest i pleie og omsorgssektoren.

Kommunens premieavvik ble på 2 mill kroner i 2013. Premieavviket blir ført som inntekt i kommunens regnskap. Kommunen betaler en pensjonspremie til forsikringsselskapene, det er kun pensjonskostnaden som blir belastet i driften. Det vil si at differansen mellom betalt pensjonspremie og pensjonskostnadene er premieavviket. Det medfører at premieavviket er med på å tære på kommunens likviditet. Premieavviket skal imidlertid tilbakeføres over 10 år. Kommunen har valgt modellen med å tilbakeføre premieavviket i løpet av 10 år. Kvinesdal

kommune har avsatt premieavviket til disposisjonsfond «premieavvik». Dette fondet skal være med på å dekke fremtidige amortiseringsutgifter.

Posten «**kjøp av varer og tjenester som inngår i tjenesteproduksjonen**» hadde et avvik på over 26% i 2012. I 2013 er avviket på litt over 7%.

Posten «**Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon**» er det et avvik på litt over 10% i forhold til budsjett mot regnskap. Det skyldes at kontoen 13730 (kjøp av andre tjenester) ved Åpen omsorg er budsjettetert med 0,17 mill. og regnskapet viser 1,3 mill. Det er kjøp av tjenester fra firmaet «Assister Meg AS».

Vesentlige avvik i forhold til revidert budsjett:

I løpet av 2013 er det noen poster som har endret seg mye, se tidligere kommentarer ovenfor. Det er tilstrebet å ta høyde for de fleste endringene i løpet av 1 og 2 budsjettrevisjon, men man har ikke klart å utligne alle. I forhold til regnskap 2012 er det en forbedring.

	Noter		2 013	Opprinnelig budsjett 2013	Regulert budsjett 2013	2 012
Finansinntekter:						
900-905	20	Renteinntekter, utbytte og eieruttak	21 900 077	20 468 000	20 868 000	21 092 455
909	7	Gevinst finansielle instrumenter	540 000			210 000
920		Mottatte avdrag på utlån	589 500	300 000	300 000	498 261
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER			23 029 577	20 768 000	21 168 000	21 800 717
Finansutgifter						
500		Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	12 216 655	14 950 000	15 050 000	11 907 933
509	7	Tap finansielle instrumenter	47 652			311 344
510	9	Avdragsutgifter	16 884 206	16 800 000	16 800 000	17 756 240
520		Utlån	719 093	300 000	300 000	359 939
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER			29 867 606	32 050 000	32 150 000	30 335 456
RESULTAT EKSTERNE FINANSTRANS.			(6 838 029)	(11 282 000)	(10 982 000)	(8 534 739)
990	8	Motpost avskrivninger	20 827 761	23 000 000	23 000 000	22 269 820
NETTO DRIFTSRESULTAT			17 535 545	10 335 905	12 317 631	5 746 598
INTERNE FINANSTRANSASJONER						
930	3	Bruk av tidligere års regnskapsmessige overskudd	9 750 324	-	9 750 324	2 847 878
940	3	Bruk av disposisjonsfond	2 386 890	750 000	2 644 000	26 831 498
950	3	Bruk av bundne driftsfond	10 914 483	8 266 000	8 346 000	13 311 670
SUM BRUK AV AVSETNINGER			23 051 698	9 016 000	20 740 324	42 991 045
570		Overført til investeringsregnskapet	9 188 703	12 039 000	12 814 000	3 492 000
530		Dekning av tidligere års regnskapsmessige underskudd				
540	3	Avsetninger til disposisjonsfond	13 887 639	505 000	13 436 050	21 892 399
550	3	Avsetninger til bundne driftsfond	13 735 596	6 807 905	6 807 905	13 602 920
SUM AVSETNINGER			36 811 939	19 351 905	33 057 955	38 987 319
580		Ikke disponert nto. regnskapsm. mindreforbruk	3 775 304	-	-	9 750 324
980		Regnskapsmessig merforbruk				

Resultat eksterne finanstransaksjoner

Som nevnt over skal brutto driftsresultat bidra til å dekke kommunens netto finanstransaksjoner. Brutto driftsresultat ble positivt på 3,546 millioner kroner. Resultatet for eksterne finansinntekter ble positivt i forhold til revidert budsjett på 1,86 millioner kroner. Årsaken er at vi har fått mer renteinntekter, gevinst på CDO-obligasjonen og mottatt mer i avdrag på sosiale utlån en budsjettert. Summen av brutto driftsresultat, resultat fra eksterne finanstransaksjoner og motpost avskrivninger ble dermed positivt med 17,54 millioner kroner. Revidert budsjett ble det budsjettert med et positivt netto driftsresultat på 12,32 mill.

Kommunen har flytende og fast rente. Det er 90 millioner som er bundet opp til en renteswap på 4,68%. Det resterende av lånet har flytende rente på 3 MND NIBOR. 1 % renteøkning vil tilsi ca.3,3 millioner kroner i økte renteutgifter. Økonomisjefen hadde sett det formålstjenlig å ikke binde låneporteføljen til fastrente, men heller la hele låneporteføljen ha en flytende rente. Renteswapen har forfall dato 15.09.15 jfr. Note 16 i årsregnskapet 2013.

Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	2 013	Opprinnelig budsjett 2013	Reg. budsjett 2013	2 012
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	12 216 655	14 950 000	15 050 000	11 907 933

Kommunen fikk mindre renteutgifter enn det som var budsjettet. Denne posten består av renter på kommunallån.

Posten "*tap på finansielle instrumenter*" - eiendomsfondene Aberdeen Norden og Asia har falt i verdi.

Renteinntekter, utbytte og eieruttak	2 013	Opprinnelig budsjett 2013	Reg. budsjett 2013	2 012
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	21 900 077	20 468 000	20 868 000	21 092 455

Inntektene er fra renter av bankplasseringene, formidlingslån og aksjeutbytte Agder energi. I forhold til revidert budsjett hadde kommunen et positivt avvik på 1,032 millioner kroner. Det skyldes at renteinntekter fra bankplasseringene er høyere enn budsjettet. Kommunen har vært aktivt ute i bankmarkedet og fått gode avtaler i forhold til 3Mnd. Nibor. Kommunen har fremskaffet avtaler som ligger godt over 145 basis punkter til 3Mnd. Nibor i 2013. Bankavtalen med sparebanken Sør gir 135 basispunkter i 2013

Posten "*Gevinst på finansielle instrumenter*" skyldes at CDO- obligasjonen er blitt verdsatt 0,540 mill. høyere i 2013 enn i 2012.

Avdrag investeringsformål

Minimumsavdrag	2 013	Opprinnelig budsjett 2013	Reg. budsjett 2013	2 012
Avdragsutgifter	16 884 206	16 800 000	16 800 000	17 756 240

Kommunen sine avdragsutgifter er 16,88 mill. Kommunen beregner minste tillatte avdrag ved å ta sum årets avskrivninger multiplisert med lånegjelden pr. 1/1 i regnskapsåret. Deretter dividerer vi med bokførte anleggsmidler pr.1/1 i regnskapsåret. Jfr. Note 9 i årsregnskapet 2013.

Det økonomiske handlingsrommet påvirkes av i hvilken grad kapitalutgiftene binder opp andeler av driftsinntektene.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat i prosent av driftsinntekter viser hvor mye som kan disponeres til avsetninger og investeringer etter at driftsutgifter, renter og avdrag er betalt. For å sikre en forsvarlig formuesforvaltning, er det anbefalt at netto driftsresultat i prosent av inntektene minimum bør være 3 prosent samlet for kommunesektoren. For å opprettholde et stabilt investeringsnivå uten reell økning av gjelden, er det nødvendig at netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene holder seg på et relativt høyt nivå.

Netto driftsresultat for Kvinesdal kommune er på 3,4 prosent.

Regnskapsmessig mindre forbruk:

Bunnlinjen i kommunens driftsregnskap kalles regnskapsmessig mindreforbruk/merforbruk. Kommuneregnskapet er finansielt orientert og tar utgangspunkt i inntektene som kommunen har tilgjengelig. Et forbruk ut over inntektene er dermed et merforbruk og gir et underskudd. Bunnlinjen tar opp i seg både ordinære driftsposter, renter og avdrag samt de interne finanstransaksjonene. Interne finanstransaksjoner er bruk av og avsetning til fond og overføring til investeringsregnskapet .

Regnskapet for Kvinesdal kommune viser et regnskapsmessig mindreforbruk på **3,775 mill.** Årsaken til mindreforbruket kan oppsummeres slik:

Regnskapsmessig mindreforbruk på 3,775 mill.

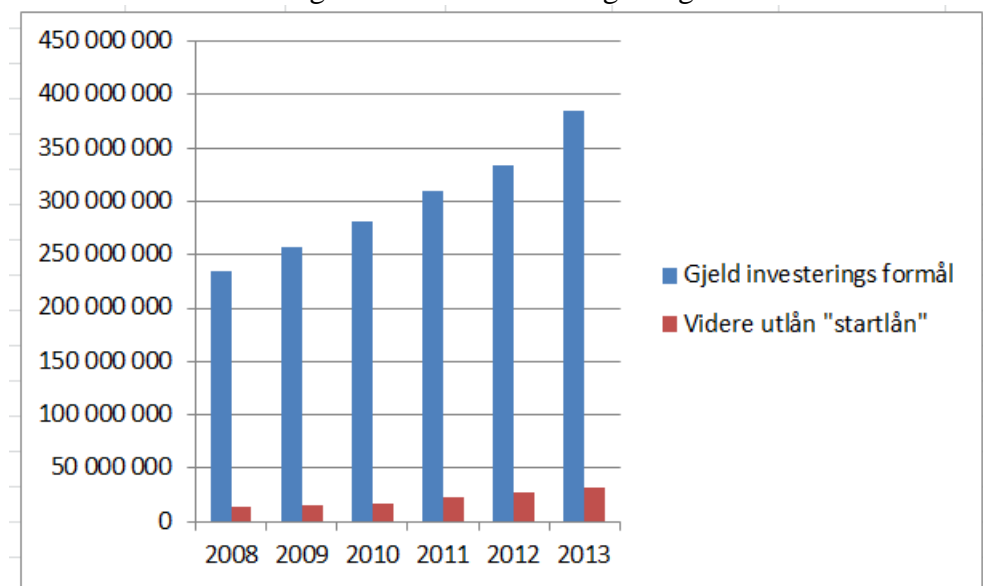
Hva er årsaken til midreforbruket?	Tall i mill.
Skjema 1B:	
Merforbruk i kap.1-6	-1,384
Merforbruk interkommunalt samarbeid	-1,785
Mindreforbruk tilleggsbevilgning politisk	0,052
Merforbruk pensjon (premieavvik 2 mill.)	-2,574
Mindreforbruk lønnsporten	3,127
Sum merforbruk skjema 1B, driften	-2,564
Skjema 1A:	
Mer personskatt	3,619
Mindrerammetilskudd	-1,475
Mer eiendomsskatt	0,47
Mer konsesjonskraftsalg	0,03
Reddusert MVA	-6,033
Økt statstilskudd asylmottak	0,176
Økt rentekompensasjon	0,486
Økt integreringstilskudd	1,432
Aksjeutbytte	-0,042
Avdrag på lån	-0,044
Økt finansinntekter	0,492
Mindre renteutgifter	2,64
Mer renteinntekter	0,962
Mindre overføring av momskomp. Til investeringsregnskapet	3,491
Mindre overføring til investeringsregnskapet EK-KLP	0,135
Sum skjema 1A:	6,339
Sum mindreforbruket 2013	3,775

Utviklingen i kommunens lånegjeld:

Kommunens sin andel av lånefinansiering av sine investeringer, medfører rente- og avdragsutgifter i driftsregnskapet. Kommuneloven stiller også som kjent krav til hvor store avdrag som minimum må dekkes over driftsbudsjettet. KL. § 50 pkt.7.

Kvinesdal kommunes gjeld er fordelt på to hovedgrupper. Dette er lån opptatt til investeringsformål og lån knyttet til videre utlåneordninger – ”startlån”. Kvinesdals kommunes gjeldsforpliktelse øker i forhold til de andre årene. Dette skyldes store årlige investeringer, samt liten egenfinansieringsevne.

Nedenfor vises utviklingen fra 2008 til 2013 i graf og tabell.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Gjeld investerings formål	235 240 395	257 206 134	280 531 602	309 576 791	334 372 726	385 016 734
Videre utlån "startlån"	13 979 980	15 002 856	16 424 999	22 244 256	27 853 211	31 954 341

Gjeldsgraden:

Gjeldsgraden (sum gjeld/sum egenkapital) viser forholdet mellom hvor stor gjelden er i forhold til egenkapitalen. En gjeldsgrad på 1 vil si at kommunen har like stor gjeld som egenkapitalen. Jo mindre dette forholdstallet er jo mer solid er kommunen.

Nedenfor vises utviklingen i gjeldsgraden fra 2008-2013:

2013	2012	2011	2010	2009	2008
3,22	2,86	2,56	1,94	1,94	1,91

Utviklingen fra 2008 til 2013 er at forholdstallet øker i takt med økende gjeld.

Avviksanalyse av driften:

Regnskapsskjema 1B Driftsregnskapet, fordelt på virksomhetsområder					
	Regnskap 2013	Opprinnelig budsjett 2013	Revidert budsjett 2013	Avvik regnskap-r.budsjett	Regnskap 2012
Støtte	22 691 585	23 097 000	23 937 000	1 245 415	22 639 769
Rådmann og fellesutgifter	19 403 637	21 301 000	21 822 286	2 418 649	17 518 380
Servicekontoret	2 980 359	2 972 000	2 997 000	16 641	2 794 416
Kirken	4 861 000	4 861 000	4 861 000	-	4 310 000
Grunnskole felles/etterutdanning	2 069 931	2 967 000	2 770 000	700 069	1 062 204
Liknes skole	21 487 186	21 204 000	21 431 000	(56 186)	21 863 654
Austerdalen skole	6 905 217	6 756 000	6 909 000	3 783	6 652 293
Vesterdalen skole	6 464 066	6 350 000	6 498 000	33 934	6 373 279
Kvinlog skule	9 691 407	9 842 000	9 941 000	249 593	9 727 429
Feda skole	6 243 746	6 203 000	6 344 051	100 305	6 290 850
Kvinesdal ungdomsskole	19 815 569	19 737 000	19 903 000	87 431	19 490 005
Barnehager	35 658 713	35 002 000	35 347 636	(311 077)	34 076 468
Disposisjonskonto	(1 767 805)	509 000	109 000	1 876 805	(1 974 940)
NAV	10 802 507	12 090 000	12 127 000	1 324 493	9 565 694
Levekår	24 729 544	27 258 000	25 898 000	1 168 456	23 320 711
Boligbaserte tjenester	34 215 499	30 327 000	31 857 518	(2 357 981)	31 010 995
Åpen omsorg	45 097 997	39 149 000	39 882 232	(5 215 765)	40 127 836
Kvinesdal bo og rehabiliteringssenter	39 862 849	36 912 000	37 264 457	(2 598 392)	38 423 152
Plan og miljø enheten	7 558 589	7 333 000	8 242 000	683 411	7 034 291
Kulturenheten	10 334 137	11 006 000	11 182 364	848 227	9 921 467
Teknisk drift	27 940 944	27 791 000	27 518 729	(422 215)	29 209 141
VA-området	-6 217 049	-7 227 000	-7 158 000	(940 951)	-3 079 171
Interkommunale samarbeider	16 244 679	14 280 000	14 460 000	(1 784 679)	13 677 383
Tilleggsbevilgninger	0	115 000	52 000	52 000	0
Pensjon	3 874 462	1 300 000	1 300 000	(2 574 462)	(2 146 271)
Lønnsporten	-	5 964 000	3 127 000	3 127 000	-
Vindkraft anlegg	(34 548)	(34 000)	(34 000)	548	(34 103)
Næring	0	0	0	-	0
Juridisk bistand "Terra-saken"	238 262	0	0	(238 262)	50 560
Netto fordelt til drift	371 152 482	367 065 000	368 589 273	-2 563 209	347 905 492

Sektorer	Regnskap 2013	Opprinnelig budsjett 2013	Revidert budsjett 2013	Avvik regnskap-r.budsjett	Regnskap 2012
Skolesektoren	72 677 122	73 059 000	73 796 051	1 118 929	71 459 713
Barnehagesektoren	35 658 713	35 002 000	35 347 636	-311 077	34 076 468
Pleie og omsorgssektoren	143 905 889	133 646 000	134 902 207	-9 003 682	132 882 694
Sektor for samfunnsutvikling	101 711 757	105 590 000	107 826 379	6 114 622	98 683 157

Driften fikk økt rammene i første og andre budsjettrevisjon. Mange av disse bevilgninger vil også ha effekt for 2014 og fremover.

Kommentarer til regnskapsskjema 1B.

Støtte:

Denne enheten dekker utgifter til kommunekassen og politiske styringsorgan. Enheten viser et mindreforbruk på 1,245 mill. i forhold til regnskap og budsjett. Årsaken til mindreforbruket er at husleieutgifter som tilhørte 2013 regnskapet er blitt belastet i 2012 regnskapet.

Rådmann og fellesutgifter:

Samlet sett gikk rådmannen/stab med et mindreforbruk på 2,419 mill. Det største mindreforbruket er under ansvar fellesutgifter. De største avvikene er mindreforbruk på konto planarbeid 0,95 mill., konto organisasjonsutvikling 0,2 mill. og konsulent arbeid i forbindelse med kraft på 0,63 mill.

Skolene og barnehagene:

Totalt så hadde skolene et mindreforbruk på 1,119 mill. Skyldes at det ikke var noe statlig etterutdanning, prosjekter som er blitt skjøvet i tid pga. den økonomiske situasjonen i driften og mindre utfordrende elever i 2013.

Barnehagene hadde et merforbruk på 0,311 mill. Avviket er stort sett fra lønnspostene.

Pleie og omsorgssektoren:

Omsorgssektoren gikk med et merforbruk på -9 mill.

De enheter som er årsaken til merforbruket er Åpen omsorg, Kvinesdal bo og rehabilitering og Boligbaserte tjenester.

- **Enheten Levekår**

Det gode resultatet på 1,168 mill. skyldes i all hovedsak:

Merinntekt på voksenopplæringen i forhold til budsjett, her har vi fått inn 1,7 mill. mer i statstilskudd enn budsjettet. Voksenopplæringen har hatt større gruppe med samme bemanning. Det medfører at vi får synergieffekt av stordriftsfordelen.

- **Boligbaserte tjenester** hadde et merforbruk på 2,358 mill. Forbruket skyldes overforbruk av lønnsutgifter og vikarbruk. Høyt sykefravær i flere av boligene er og en medvirkende faktor.

- **Åpen omsorg** hadde et merforbruk på 5,216 mill., det skyldes i hovedsak fire avdelinger.

Hjemmetjenesten, Personlige assistenter, Fedaheimen og Fjotland omsorgssenter, årsaken er vikarbruk og en ekstra tung bruker fra juni til og med desember 2013.

På Feda omsorgssenter er man sårbare siden det er liten grunn bemanning, dette gjør raskt utslag i store vikarutgifter. Frem til september -13 var det her leid inn ekstra bemanning hver kveld og helg.

Enheten har hatt en større drift enn det budsjettet tillater

- **Kvinesdal bo og rehabilitering**, merforbruket på 2,598 mill. skyldes i hovedsak vikarbruk og en yngre bruker fra juni til og med desember 2013. Det er og registret tapt husleieinntekter.

Sektor for samfunnsutvikling:

- **Plan og miljøenheten** har et mindreforbruk på 0,683mill. Forklaringen er at enheten har fått inn mer inntekter fra behandlingsgebyrer i forhold til budsjettet.

Kulturenheten har et mindreforbruk på 0,848 mill. Skyldes i hovedsak ubesatte stillinger i kulturadministrasjonen og kulturskolen.

-
- **Teknisk drift**
Enheten hadde totalt sett et merforbruk på 0,422 mill. Noe av årsaken til merforbruket er vedlikehold av kommunale boliger, strøing og brøyting.
- **Nav**
Enheten har et mindreforbruk på 1,324 mill.
Det skyldes et mindreforbruk på konto introduksjonsstønad og kvalifiseringsstønad.

Interkommunale samarbeid

Hovedårsaken til merforbruket skyldes at Lister barnevern hadde et merforbruk på 2,066 mill.

VA-området

Hadde et merforbruk på 0,94 mill. Årsaken er tap på fordringer, lønnsutgifter og vedlikeholdsgaver i forhold til regnskap mot budsjett.

Enhet disposisjonskonto-helse

Hovedårsaken til mindreforbruket er at vi har fått 2 mill. mer i refusjon for ressurskrevende brukere i forhold til budsjettet.

Lønnpotten

Hadde et mindreforbruk på 3,1 mill., skyldes at lønnsoppgjøret ble 3,1 mill. bedre enn budsjettet.

Pensjon

Merforbruk på 2,57 mill., mye av merforbruket skyldes økte vikar bruk i pleie og omsorgssektoren.

Investeringsregnskapet

Investeringsregnskapet omfatter utgifter og inntekter til investeringer i bygg og anlegg, kjøp og salg av aksjer/andeler, renter og avdrag videreutlån og utlån av egne midler. I investeringsregnskapet føres i tillegg avsetninger og bruk av fond til investeringsformål. Investeringsregnskapet er et selvstendig regnskap.

Regnskapsskjema 2A Investeringsregnskapet				
	Regnskap 2013	Opprinnelig budsjett 2013	Revidert budsjett 2013	Regnskap 2012
FINANSIERINGSBEHOV				
Investeringer i anleggsmidler	53 306 629	80 955 000	94 165 996	41 373 936
Utlån og forskutteringer	8 613 248	7 100 000	12 369 314	17 539 439
Avdrag på lån	1 898 870	2 000 000	2 000 000	1 430 870
Dekking av tidligere års udekket	-	-	-	-
Avsetninger	3 820 085	200 000	1 417 000	3 100 390
ÅRETS FINANSIERINGSBEHOV	67 638 833	90 255 000	109 952 310	63 444 635
FINANSIERING				
Bruk av lånemidler	(46 311 049)	(70 419 000)	(74 600 347)	(45 797 545)
Inntekter fra salg av anleggsmidler	(2 673 047)	-	(2 360 000)	(1 066 051)
Tilskudd til investeringer	-	(5 022 000)	(5 422 000)	(700 000)
Mottatt avdrag på utlån og refusjoner	(5 908 396)	(2 000 000)	(6 491 000)	(7 350 978)
Andre inntekter	(621 780)	(200 000)	(495 000)	(630 320)
SUM EKSTERN FINANSIERING	-55 514 272	-77 641 000	-89 368 347	-55 544 895
Overført fra driftsbudsjettet	(9 188 703)	(12 039 000)	(12 814 000)	(3 492 000)
Bruk av avsetninger	(2 935 857)	(575 000)	(7 769 963)	(4 407 740)
SUM FINANSIERING	-67 638 833	-90 255 000	-109 952 310	-63 444 635
UDEKKET (-)/UDISPONERT	0	0	0	0

Investeringsregnskapet viser et finansieringsbehov på 67,6 millioner kroner. Ca. 70 prosent av finansieringen består av låneopptak og resten er fra bruk av fond, salg av tomter, overførsel fra drift til investering. Investeringsregnskapet viser et udekket beløp på 0 kroner. Det vil bli fremmet en egen sak i forbindelse med årsavslutningen angående videreføring av investeringsprosjekter som ikke er avsluttet i 2013.

Kommunen har brukt veilederen i ”budsjettering av investeringer og avslutning av investeringsregnskapet” som er utgitt av kommunal- og regionaldepartementet ved avslutning av investeringsregnskapet. Prosjektlederne har etter beste evne gitt beskjed til økonomisjefen at noen av prosjektene kan nedskrives budsjettmessig. Dette for at investeringsbudsjettet er 1 årig. Selv om prosjektlederne har lagt vekt på å nedskrive til virkelig nivå, har vi en differanse på 40,9 mill. Avviket er fortsatt stort ca. 57 %. Det skyldes at prosjektene er nedskrevet med for lite beløp og at noen av prosjektene ikke er igangsatt i 2013.

Finansiering av prosjektene:

Prosjektene er blitt finansiert av bruk av lån, fond og tomtsalg. Resten av finansieringsmidlene er bundet opp mot prosjektene som ikke er avsluttet og som skal videreføres til budsjettåret 2014.

Post "**Utlån og forskuttering**" her er avviket 3,7 mill. Avviket på 3,7 mill. skyldes at det ikke er utbetalt formidlingslån i henhold til budsjettet 2013.

Punktet "**Avdrag - formidlingslån**" det er hva kommunen har betalt i avdrag til husbanken. Det er budsjettet 0,1 mill. for mye.

Punktet "**Avsetninger**" her er det et avvik på 2,4 mill. det skyldes at det er avsatt 1,3 mill. på et bundet investeringsfond forbeholdt startlån. Det vil si at innbyggerne har betalt inn ekstra på formidlingslånen. Som det fremgår av KRS nr. 3 reserverer kommuneloven § 50 nr. 7 c) inntekter fra mottatte avdrag på utlån og refusjoner fra forskotteringer til nedbetaling av kommunens innlån. Dersom kommunen faktisk betaler mindre avdrag enn mottatte avdrag og refusjoner skulle tilsi, skal derfor det overskytende beløpet avsettes til bundet investeringsfond. Dette fondet kan kun anvendes til å dekke avdrag på og innfrielse av innlån.

Punktet "**mottatt avdrag på utlån og refusjoner**", denne posten består av hva innbyggerne har betalt inn i avdrag til startlånene .

Regnskapsskjema 2B investeringsregnskap viser oversikt over de forskjellige prosjektene med sammenligning av regnskap og budsjett. Disse er vist i årsregnskapet.

Investeringsregnskapet viser at egenfinansieringsgraden i 2013 var på ca.31,5%. Den høye lånefinansieringsgraden innebærer en betydelig gjeldsoppbygging.

Opplisting av de største avvikene av investeringsprosjektene, disse kan og ses i årsregnskapet 2013 side 13 og 14.

Prosjekter med merforbruk:

- Prosjekt 478 Kvina Park, her vises et merforbruk på 3,4 mill. Denne må ses i sammenheng med prosjekt 400- Tiltak sentrumsplan 2 mill. og Prosjekt 861, VA-investeringer. Avviket fra regnskap og budsjett fra 2011 til 2013 viser ca. et merforbruk på 0,9 mill.
- Prosjekt 528, Kulturhuset viser et merforbruk på 1 mill. Det skyldes at kommunen ikke har mottatt fysisk tilskuddet fra Fylkeskommunen på 1 mill.
- Prosjekt 542, utvidelse 2. byggetrinn kulturhuset viser et merforbruk på 1 mill. Det skyldes at de har begynt på bevilgningen fra 2014.

Prosjekter med mindreforbruk:

- 453, miljøpark Kvinlog-mindreforbruk på 1,031 mill.
- 454, Gang/sykelsti Hetleskei- mindreforbruk på 1,412 mill.
- 458, Kleivebakken boligfelt- mindreforbruk på 2,052 mill.
- 479, Liknes skole trafikksikkerhetstiltak- mindreforbruk på 1,2 mill.
- 480, Svømmebasseng- mindreforbruk på 2,2 mill.
- 495, Feda brygge- mindreforbruk på 2,2 mill.
- 496, Bygge bo 4- mindreforbruk på 1,5 mill.
- 497, Boliger vanskeligstilte, her er rammen 6,24 mill. og tilskudd husbanken 1,872 mill. denne er ikke påbegynt.

- 498, Boligbaserte større bofellesskap- mindreforbruk på 3,65 mill.
- 636, Enøk kommunale bygg, mindreforbruk på 1,575 mill.
- 499, Øvre Egeland-grunnlagsinvesteringer.
- 664, Åmot bofellesskap 4 leiligheter- mindreforbruk på 1,97 mill.
- 8XX, VA investeringer, mindreforbruk på 4,86 mill.

Disse prosjektene viser et mindreforbruk, men disse prosjektene er ikke ferdigstilt og vil bli videreført til budsjett 2014.

Årsaken til at prosjektene ikke har blitt ferdigstilt er i følge vikarierende enhetsleder at det har manglet 2 ½ stilling fra 01.08.2013, disse ble ikke erstattet. I tillegg har ei gått ut i svangerskapspermisjon fra 01.06.2013 og ikke blitt erstattet. En person har og gått ned fra 100% til 50% stilling, dette har vært å ansett som et innsparingstiltak.

Balansen:

Oversikt over balansen				
Kap.		Noter	2 013	2 012
	Eiendeler		1 498 319 026	1 389 215 428
2.2	Anleggsmidler		1 227 841 404	1 152 500 653
2.27-2.29	Faste eiendommer og anlegg	8	436 399 035	420 767 152
2.24-2.26	Utstyr, maskiner og transportmidler	8	90 754 093	78 143 464
2.22-2.23	Utlån		40 265 244	36 789 646
2.20	Pensjonsmidler	15	460 183 275	417 525 921
2.21	Aksjer og andeler	6	200 239 757	199 274 469
2.1	Omløpsmidler	1	270 477 622	236 714 775
2.19	Premieavik	15	26 786 889	26 101 654
2.13-2.17	Kortsiktige fordringer	13	38 170 836	38 638 109
2.18	Aksjer og andeler	7	2 131 748	2 179 400
2.12	Sertifikater		-	-
2.11	Obligasjoner	7	1 950 000	1 410 000
2.10	Kasse/bank/post		201 438 150	168 385 613
	<i>Sum eiendeler</i>		1 498 319 026	1 389 215 428
	Egenkapital og Gjeld			
2.5	Egenkapital		353 421 382	360 147 794
2.56	Disposisjonsfond	3	61 725 792	52 434 971
2.58	Endring av regnskapsprinsipp	19	(7 917 166)	(7 917 166)
2.51-2.52	Bundne driftsfond	3	26 581 812	23 265 700
2.53-2.54	Ubundne invest.fond	3	2 316 075	2 120 005
2.55	Bundne invest.fond	3	3 735 829	1 332 744
2.5950	Regnskapsmessig mindreforbruk		3 775 304	9 750 324
2.5900	Regnskapsmessig merforbruk		-	-
2.5960	Udisponert i investeringsregnskapet		-	-
2.5970	Udekket i investeringsregnskapet		-	-
2.5990	Kapitalkonto		263 203 736	279 161 217
	Gjeld			
2.4	Langsiktig gjeld	16	1 031 148 967	912 642 786
2.40	Pensjonsforpliktelse	15	614 177 892	550 416 849
2.41-2.42	Ihendehaverobligasjonslån		-	-
2.43-2.44	Sertifikatlån		-	-
2.45-2.49	Andre lån		416 971 075	362 225 937
2.3	Kortsiktig gjeld	1	113 748 676	116 424 850
2.31	Kassekreditt		-	-
2.32-2.38	Annen kortsiktig gjeld	5,13	110 152 727	113 819 434
2.39	Premieavik		3 595 949	2 605 415
	<i>Sum EK og gjeld</i>		1 498 319 026	1 389 215 430
			-	-
	Memoriakonti			
2.9	Memoriakonto		(0)	(0)
2.9100	Ubrukte lånemidler		66 511 298	39 303 347
2.9200-29899	Andre memoriakonti		1 402 446	2 486 393
2.9999	Motkonto for memoriakontiene		(67 913 744)	(41 789 740)

Eiendeler:

Anleggsmidlene:

Verdiendring på anleggsmidlene fra 2012 til 2013 skyldes aktivering av nye investeringer i 2013 og avskrivninger av alle anleggsmidlene.

Pensjonsmidlene har blitt økt med 42,6 mill. fra 2012 til 2013, disse utgjør KLP (kommunale landspensjonskasse og SPK (statens pensjonskasse). Denne økningen er basert på beregninger som viser forskjellen mellom innbetalinger, forventet avkastning av pensjonsmidler og faktisk utbetalinger.

Omløpsmidler:

Bankinnskudd har økt med 33 mill. fra 2012 til 2013.

Egenkapital og gjeld:

Egenkapital:

Egenkapitalen er svekket fra 2012 til 2013. Det skyldes at kapitalkontoen har blitt redusert. Årsaken til at kapitalkontoen er blitt svekket er i hovedsak bruk av lånemidler på 46,3 mill., endring i pensjonsforpliktelser (økning) 63,7 mill. og avskrivninger av anleggsmidler på 20,8 mill.

Kapitalkontoen er differansen mellom balanseført verdi av anleggsmidler og langsiktig gjeld, justert for ubrukte lånemidler. Hvor ubrukte lånemidler er andel av langsiktig gjeld som ikke er regnskapsført i investeringsregnskapet. Kapitalkontoen viser egenkapitalfinansiert andel av anleggsmidlene. $(263,2/1\ 227,8)*100=$ **21,4%**

Kapitalkonto per.31.12.13 = 263,2 mill.
+Langsiktig gjeld per.31.12.13= 1 031,1 mill.
-Ubrukte lånemidler per.31.12.13 = 66,5 mill.
=Anleggsmidler per.31.12.13= 1 227,8 mill.

Tabellen under viser utviklingen i egenkapitalfinansiert andel av anleggsmidlene fra 2008 til 2013:

2013	2012	2011	2010	2009	2008
21,4 %	24,2 %	26,4 %	33,4 %	35,7 %	39,0 %

Gjeld:

Årsaken til økning i gjeld er økte pensjonsforpliktelser, og lånefinansiering av investeringene. Kortsiktig gjeld har også økt, det skyldes i hovedsak disse postene

- Skyldigarbeidsgiveravgift
- Beregnet variabel lønn
- Skyldige feriepenger
- Bilag vedrørende 2013.

Arbeidskapital:

Differansen mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld er arbeidskapitalen. Den gir uttrykk for kommunens evne til å betjene gjelden (forpliktelsene). Hvis endring i arbeidskapitalen er positiv så indikerer det at kommunens likviditet har blitt styrket igjennom året.

Arbeidskapitalen sier noe om kommunens likviditet				
	2013	2012	2011	2010
Omløpsmidler	270 477 622	236 714 775	218 846 027	203 129 928
Kortsiktig gjeld	113 748 676	116 424 850	103 297 804	109 945 883
Arbeidskapital	156 728 946	120 289 925	115 548 223	93 184 045
Korrigert for ubrukte lånemidler	-66 511 298	-39 303 347	-35 508 892	-16 388 812
Bokført Arbeidskapital	90 217 648	80 986 578	80 039 331	76 795 233
Bokført Arbeidskapital	90 217 648	80 986 578	80 039 331	76 795 233
Akkumulert premieavvik	-23 190 940	-23 496 239	-12 781 483	-12 838 019
Reell arbeidskapital	67 026 708	57 490 339	67 257 848	63 957 214
Bundne investeringsfond	3 735 829	1 332 744	737 646	737 646
Bundne driftsfond	26 581 812	23 265 700	22 757 313	24 304 455
Frie midler	36 709 067	32 891 895	43 762 889	38 915 113

Likviditet

Forholdet mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld kalles likviditetsgrad. Denne forteller om kommunens evne til å dekke sine kortsiktige forpliktelser.

Det er to likviditetsgrader:

Likviditetsgrad 1 = omløpsmidler/kortsiktig gjeld, og bør være større enn 2.

Likviditetsgrad 2 = mest likvide omløpsmidler/kortsiktig gjeld, og bør være større enn 1.

Jo høyere tallet er jo bedre, uansett bør likviditetsgrad 2 være større enn 1.

Kommunens likviditetsgrad i 2013 er på:

- Likviditetsgrad 1 = 2,38
- Likviditetsgrad 1 (uten premieavvik) = 2,21
- Likviditetsgrad 2 = 2,11

Tabellen under viser likviditetsgrad 1 og 2 i perioden 2008 til 2013.

Vi ser at likviditeten er nokså uforandret fra 2012 til 2013.

Likviditetsgrad 1 og 2.						
	2013	2012	2011	2010	2009	2008
L1	2,38	2,03	2,08	1,85	1,71	1,68
L1(u/premieavviket)	2,21	1,85	1,97	1,73	1,59	1,57
L2	2,11	1,78	1,91	1,28	1,12	0,73

Konklusjonen er at kommunen har en god likviditet.

Likviditetsgradene er ikke korrigert for ubruktelånemidler, hadde de blitt korrigert så hadde kommunen hatt dårligere skår på likviditetsgradene.

Kommunens "frie" fond per 31.12.13

Disposisjonsfondet = 61,7 mill.

-Premieavvik = 23,2 mill.

-politisk fordelte oppgaver = 12,5 mill.

"Frie" midler som ikke er bundet opp = 26,0 mill.

Mindreforbruk som skal fordeles = 3,76 mill.

Likestilling og mangfold:

Kommuneloven §48, nr.5, 2.ledd stiller krav om at det må redegjøres for likestilling i kommunen i årsberetningen. Redegjørelsen skal inneholde faktisk tilstand, og iverksatte og planlagte tiltak for å fremme likestilling og forhindre forskjellsbehandling i strid med lovverket.

Likestilling ble tidligere hovedsakelig definert som likestilling mellom kvinner og menn. I dag snakker vi også om likestilling mellom ulike etniske grupper, grupper med ulik funksjonsevne og grupper med ulik seksuell orientering. Kvinesdal kommune har som mål at forskjellsbehandling, mobbing og trakassering ikke skal finne sted i Kvinesdal kommune.

Kvinesdal kommune er i gruppen blant minst likestilte kommuner. Kommunene har jobbet aktivt med likestilling i flere år, og mottok Agderrådets likestillingspris i 2011. I 2013 har kommunen arbeidet med å øke stillingsstørrelsene og redusere uønsket deltid i prosjektet «Turnus som innovasjon». Kommunen ble også opptatt i kommuneprogrammet «likestilte kommuner», der vårt satsingsområde er rekruttering av menn til barnehage.

Figuren under viser ansatte og årsverk.

Stillingsfordeling					
Tekst	2013	2012	2011	2010	2009
Antall årsverk	449	442	439	438	442
Antall ansatte	597	596	597	584	590
Antall kvinner	499	499	501	484	496
% andel kvinner	84	84	84	83	84
Antall menn	98	97	96	100	94
% andel menn	16	16	16	17	16
Antall kvinner i ledende stillinger	15	16	16	15	14
% andel kvinner i ledende stillinger	45	44	46	44	46
Antall menn i ledende stillinger	18	20	19	19	17
% andel menn i ledende stillinger	55	56	54	56	54

En stor andel av kommunens årsverk utføres av kvinner. Enheter som levekår, pleie og omsorg og barnehage er med stor overvekt av kvinnelige arbeidstakere. Langt flere kvinner enn menn arbeider deltid.

Arbeidstid

Arbeidstidsordningen er lik for begge kjønn.

Sammensetning av kommunestyrets medlemmer pr. 31.12.13:

	Antall	Andel
Kvinner	9	33%
Menn	18	67%
Sum	27	100%

Kommunestyret har en kvinnerepresentasjon på 33%. I forrige kommunestyre var det 41% kvinner og 59% menn.

Sammensetning av rådmannens ledergruppe pr. 31.12.13:

	Antall	Andel
Kvinner	11	48%
Menn	12	52%
Sum	23	100%

Tiltak som er iverksatt etisk standard:

- Etisk refleksjon – brukes i praksis i helse- og omsorgstjenestene.
- Påminning på intranettsidene.

Etiske retningslinjer:

Kommunen har utarbeidet retningslinjer med sikte på å bevisstgjøre ansatte i etisk atferd. Formålet er å sikre en verdimeisig, moralsk og etisk bevissthet som veiviser i den daglige samhandling med kolleger, brukere og samarbeidspartnere. Retningslinjene ligger lett tilgjengelig på kommunens internettsider. Etiske retningslinjer har vært tema på lederforum og skal med jevne mellomrom tas opp på personalmøter. Pleie- og omsorgstjenesten praktiserer etisk refleksjon. Etisk refleksjon kan gi flere handlingsalternativer og begrunnelser for handling.

Diskriminering:

Det er iverksatt tiltak for å fremme likestilling og for å hindre forskjellsbehandling i strid med likestillingsloven. Videre er formålet til kommunen å fremme diskrimineringsloven og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.

Tiltak som er iverksatt Likestilling:

- Satsingsområde i kommuneplanen. Utarbeidelse av en egen kommunedelplan på levekår og likestilling. Arbeidet pågår.
- Kommunalt råd for funksjonshemmede og elderrådet gjennomført befarings på kommunale bygg. Avsatt penger til tiltak for universell utforming.

Egenkontroll:

Egenkontrollen handler dypest sett om et levende lokaldemokrati og en tillitsskapende forvaltning i kommunen. Egenkontrollen i kommunen ivaretas i hovedsak av kontrollutvalget, revisjonen og rådmannen. Kommunestyret er også en viktig aktør i egenkontrollarbeidet. Etter rådmannens syn er det et godt samspill mellom aktørene i egenkontrollen.

Rådmannen internkontroll består av planlagte kontrolltiltak som gjennomføres årlig. Det foregår også mye internkontrollarbeid på tjenesteenhetene. Det er et potensial for forbedring i arbeidet, særlig på å utøve et kontrollarbeid basert på risikoanalyser.

Utviklingen fremover

Rådmannen har i flere år hatt fokus på å konsolidere drifta og tilpasse drifta til rammene. I god økonomistyring ligger friheten til å utvikle kommunen videre. Kommunen har store planer for fremtiden og da er det viktig at kommunen også har økonomisk handlingsrom til å realisere investeringer og andre tiltak som kan fremme "Bolyst og attraktivitet". Rådmannen vil fortsatt ha fokus på en effektiv drift, god kommunal tjenesteproduksjon, ivaretagelse av

vår viktigste ressurs – alle våre gode medarbeidere, og sist, men ikke minst, ha så god økonomistyring at det gir mulighet til egenfinansiering av investeringer.

Statlige styringssignaler og forventet utvikling i rammebetingelsene:

Kvinesdal kommune opplever at rammetilskuddet ikke er med på å finansiere hele lønnsoppgjøret samt pensjonsøkningen. Det medfører at vi med årene får tildelt mindre midler til å dekke utgiftene.

Vesentlige endringer i kommunens inntekter:

Eiendomsskatten er med på å sikre Kvinesdal kommunes skatteinntekter. NHO har aktivt drevet lobbyvirksomhet ovenfor Finansdepartementet for å få maskiner og tilbehør ut av eiendomsskattegrunlaget for “verk og bruk”. Det foregår en utstrakt korrespondanse mellom departementet og NHO. Det er stor politisk uenighet om eiendomsskatten. Eiendomsskatten er satt under betydelig press og Kvinesdal kommune kan miste store inntekter ved et eventuelt bortfall av eiendomsskatten.